

POSTANOWIENIE

Dnia 10 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania U. N.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Białymstoku

o podleganie obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym i dobrowolnie
ubezpieczeniu chorobowemu,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 10 stycznia 2024 r.,

skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku
z dnia 31 maja 2022 r., sygn. akt III AUa 788/21,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w
Białymstoku na rzecz U. N. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł
tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z
ustawowymi odsetkami z art. 98 § 1¹ k.p.c.**

UZASADNIENIE

Decyzją z 10 czerwca 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Białymstoku stwierdził, że U.N. nie podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu oraz dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu od 8 kwietnia 2018 r. do 18 stycznia 2019 r. oraz od 18 stycznia 2020 r. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą.

Odwołanie od powyższej decyzji złożyła U. N..

Sąd Okręgowy w Białymstoku, wyrokiem z 15 marca 2021 r., oddalił odwołanie (pkt I), zasądził od U. N. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Białymstoku 180 tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt II), wniosek o podleganie przez U. N. ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej od lipca 2020 r. przekazał Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Białymstoku do rozpoznania (pkt III).

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, wyrokiem z dnia 31 maja 2022 r., zmienił zaskarżony przez odwołującą się wyrok oraz poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Białymstoku z dnia 10 czerwca 2020 r. i stwierdził, że U. N. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu oraz dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu od 8 kwietnia 2018 r. do 18 stycznia 2019 r. oraz od 18 stycznia 2020 r. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą oraz orzekł o kosztach postępowania.

W sprawie ustalono, że odwołująca się rozpoczęła wykonywanie działalności w zakresie usług fryzjerskich od 1 listopada 2008 r. i prowadziła ją nieprzerwanie do grudnia 2013 r. (5 lat). W 2012 r. rozszerzyła działalność o sprowadzanie samochodów z zagranicy a w 2018 r. o sprzątanie aut. W kolejnych latach urodziła czworo dzieci. Pierwsze dziecko urodziła 31 sierpnia 2014 r. Po porodzie była na urlopie i zasiłku macierzyńskim przez okres roku. Od września 2015 r. ponownie rozpoczęła prowadzenie działalności fryzjerskiej w swoim lokalu przy ul. [...] w Ł.. Do wiosny 2016 r. dodatkowo zajmowała się także sprowadzeniem samochodów z zagranicy. Usługi fryzjerskie świadczyła codziennie, natomiast sprowadzanie samochodów odbywało się z różną częstotliwością. O kolejnej ciąży dowiedziała się w czerwcu 2016 r. Od tego momentu aż do porodu (3 marca 2017 r.) żadnej działalności nie prowadziła, gdyż ciąża była zagrożona. Po porodzie ponownie przebywała na rocznym urlopie macierzyńskim. W 2017 r. okazało się, że jest w kolejnej ciąży. Po urlopie macierzyńskim w 2018 r. odwołująca się podjęła szereg czynności, zarówno przygotowawczych do podjęcia działalności: dokonała przeglądu kasy rejestrującej, zaadaptowała pokój w lokalu mieszkalnym do

wykonywania usług fryzjerskich, dokonała zakupu akcesoriów i środków fryzjerskich, jak też wykonała trzy usługi mycia samochodów i usługi pielęgnacji włosów. Od kwietnia do maja 2018 r. świadczyła usługi sprzątania i mycia samochodów. W tym okresie prowadziła też osobiście zakład fryzjerski. Działalność prowadziła przez miesiąc, ponieważ okazało się, że zaszła w czwartą ciążę, która tak jak poprzednie była zagrożona. Dziecko urodziła 19 stycznia 2019 r. Następnie przebywała na rocznym urlopie macierzyńskim. Przed końcem urlopu zaczęła kontaktować się z klientkami, informując je o zamiarze podjęcia działalności. Działalność fryzjerską podjęła w połowie stycznia 2020 r. Nie wykonywała działalności w zakresie sprzątania samochodów, ponieważ przy trójce dzieci nie była w stanie tego robić, ponadto dzieci chorowały. Pomiędzy chorobami dzieci wykonywała działalność fryzjerską w swoim mieszkaniu przy ulicy [...] w Ł., w zaadaptowanym do tego pokoju.

Z powodu pandemii COVID-19 salony fryzjerskie od marca 2020 r. zostały zamknięte. Odwołująca się z tego powodu uzyskała od ZUS i Starostwa Powiatowego w Białymstoku pomoc finansową w postaci świadczeń postojowych w dniach 28 kwietnia 2020 r., 2 lipca 2020 r., 20 września 2020 r., 18 maja 2021 r., 20 maja 2021 r.

Odwołująca się przez cały czas prowadzenia działalności utrzymywała firmowe konto, zarachowywała opłaty telefoniczne na poczet działalności, dokonywała przeglądów technicznych kasy rejestrującej, ostatnio 16 stycznia 2018 r. (k. 15-20 akt sprawy), poszukiwała klientów i reklamowała swoją działalność (rozdawanie wizytówek, ogłaszanie się za pośrednictwem Internetu). Odwołująca się w latach 2018-2020 świadczyła usługi fryzjerskie oraz wykonała usługi czyszczenia samochodów. Często korzystała z zasiłków opiekuńczych na dzieci, które chorowały, w czerwcu 2020 r. była na urlopie opiekuńczym.

Sąd Apelacyjny uznał, że odwołująca się podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym i dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od 8 kwietnia 2018 r. do 18 stycznia 2019 r. oraz od 18 stycznia 2020 r. z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Podkreślił, że w tych okresach działalność ta wprawdzie nie przynosiła wymiernych dochodów, lecz nie miała charakteru pozornego. Dokumenty medyczne przedłożone przez odwołującą

się potwierdzają, że przerwy w prowadzeniu przez U. N. działalności gospodarczej były usprawiedliwione. Działalność gospodarcza prowadzona była nieregularnie, tj. w okresach, kiedy odwołująca się nie była zmuszona do korzystania ze zwolnień lekarskich wywołanych ciążami, porodami czy koniecznością opieki nad dziećmi.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku organ rentowy zarzucił:

1. naruszenie prawa materialnego, tj.

(-) art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 2168) a następnie ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 162), przez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że:

- U. N. od 8 kwietnia 2018 r. do 18 stycznia 2019 r. oraz od 18 stycznia 2020 r. prowadziła działalność gospodarczą, mimo że nie uczestniczyła w obrocie gospodarczym w sposób zawodowy, zorganizowany i ciągły, z zamiarem osiągnięcia zysku. „Wnioskodawczyni wykonywała usługi okazjonalnie w mieszkaniu, pomimo posiadanego salonu. Nie zatrudniała pracowników. Nie ponosiła żadnego ryzyka związanego z prowadzoną działalnością, bowiem otrzymywała wynagrodzenie w zależności od wykonanych okazjonalnych usług. Deklarowane przez U. N. prowadzenie działalności gospodarczej nie było nakierowane na chęć osiągnięcia zysku, skoro osiągała wynagrodzenie, które nie pozwalało nawet na pokrycie należności z tytułu składek. Ponadto ze względu na swój stan zdrowia i zdrowie dzieci, wnioskodawczyni nie miała stałych klientów, nie miała ustalonych stałych dni i godzin pracy. Tym samym nie można mówić o ciągłości, która jest niezbędnym elementem prowadzenia działalności gospodarczej”,

- podejmowane przez odwołującą się w spornym okresie jedynie incydentalne działania niemające ani charakteru zarobkowego, ani zorganizowanego i powtarzalnego, mogą być uznane za przejaw prowadzenia działalności pozarolniczej, tym bardziej w sytuacji gdy odwołująca się w okresie od 8 kwietnia 2018 r. (data zakończenia zasiłku macierzyńskiego) przez większość czasu zgłaszała roszczenia o wypłatę zasiłków (chorobowych i opiekuńczych);

(-) art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 11 ust. 2, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1230 ze zm.), przez błędne przyjęcie, że:

- ubezpieczona podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym i dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od 8 kwietnia 2018 r. do 18 stycznia 2019 r. oraz od 18 stycznia 2020 r. z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej w sytuacji, gdy okazjonalnie wykonywała usługi; „Działalność deklarowana przez wnioskodawczynię nie spełniała ustawowo określonych cech wymaganych do uznania danej aktywności za działalność gospodarczą w rozumieniu przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej i prawo przedsiębiorców, w tym przede wszystkim nie miała charakteru zarobkowego ani nie była prowadzona w sposób zorganizowany i ciągły. Wnioskodawczyni nie ponosiła ryzyka związanego z prowadzeniem działalności gospodarczej skoro nie pokrywała żadnych kosztów związanych z wykonywaniem usług.”

2. naruszenie przepisów postępowania mających istotny wpływ na wynik sprawy, tj.:

- art. 382 k.p.c. w związku z art. 233 k.p.c., art. 328 § 2 k.p.c. oraz 391 § 1 k.p.c., przez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i przyjęcie wbrew zasadom logiki, że odwołująca się kontynuowała prowadzenie działalności gospodarczej od 8 kwietnia 2018 r. do 18 stycznia 2019 r. oraz od 18 stycznia 2020 r. oraz pominięcie dowodów wskazujących na brak zorganizowania, ciągłości oraz nakierowania na osiągnięcie zysku stanowiących istotne elementy determinujące prowadzenie działalności, co skutkowało bezpodstawnym przyjęciem, że wnioskodawczyni podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym i dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od 8 kwietnia 2018 r. do 18 stycznia 2019 r. oraz od 18 stycznia 2020 r. z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na to, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, tj.:

„Czy w świetle przepisu art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (t.j. Dz.U. z 2017r., poz. 2168 ze zm.) (obowiązującej do dnia 29 kwietnia 2018r.) oraz art. 3 ustawy z dnia 6 marca 2018r. prawo przedsiębiorców (t.j. Dz. U. z 2021r.

poz. 162) (obowiązującej od 30 kwietnia 2018r. podlega obowiązkowych ubezpieczeniom społecznym oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej osoba, wpisana do CEIDG, która po zakończeniu korzystania z zasiłku macierzyńskiego, zgłasza prowadzenie działalności gospodarczej, pomimo że zaprzestała uczestnictwa w obrocie gospodarczym w sposób zawodowy, zorganizowany i ciągły, z zamiarem osiągnięcia zysku, z uwagi na nieustanne korzystanie z zasiłków chorobowych i opiekuńczych wypłacanych od maksymalnej podstawy wymiaru składek, a deklarując podleganie ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej przy sporadycznym wykonywaniu usług nieprzynoszących wymiernego przychodu.”.

Odwołująca się, w odpowiedzi na skargę, wniosła o nieprzyjęcie jej do rozpoznania i zasądzenie od organu rentowego na swoją rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecnictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Istotnym zagadnieniem prawnym jest problem jurydyczny, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, którego wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia

2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158 oraz wyrok Sądu Najwyższego z 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51). Sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. powinno przybrać postać porównywalną z formułowaniem zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości, o którym stanowi na przykład art. 390 § 1 k.p.c. Chodzi więc o przedstawienie wyraźnych wątpliwości co do określonego przepisu (normy) lub zespołu przepisów (norm), albo szerzej i bardziej ogólnie - wątpliwości co do pewnego uregulowania prawnego (instytucji prawnej). Z przedstawionego przez wnoszącego skargę istotnego zagadnienia prawnego musi jednak wynikać, jaki jest konkretny problem prawny, na czym polegają istotne wątpliwości (na przykład interpretacyjne), na czym polega rozbieżność w orzecznictwie i jakich kwestii owa niejednorodność dotyczy. Sformułowane zagadnienie winno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147; z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883). Innymi słowy, zagadnienie prawne uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania musi mieć charakter ściśle jurydyczny i oderwany od kontrowersji dotyczących ustaleń faktycznych oraz służyć wyjaśnieniu prawa, a nie ocenie ich subsumcji pod określoną normę prawną (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2017 r., I CSK 555/16, LEX nr 2255332). Nie może więc mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej pewnych szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego rozstrzygnięcia (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 kwietnia 2015 r., V CSK 600/14, LEX nr 1678103).

Postawione przez skarżącego pytanie nie odnosi się do ujętych abstrakcyjnie problemów na tle powołanych przepisów prawa, ale w istocie stanowią powielenie podstaw kasacyjnych dotyczących błędnej subsumcji, w których zarzuca się niezasadne

uznanie, że odwołująca się podlegała w spornych okresach ubezpieczeniom społecznym jako osoba prowadząca działalność gospodarczą, mimo że zaprzestała uczestnictwa w obrocie gospodarczym w sposób zawodowy, zorganizowany i ciągły, z zamiarem osiągnięcia zysku, z uwagi na nieustanne korzystanie z zasiłków chorobowych i opiekuńczych.

Dodać też należy, nawiązując do okoliczności analizowanej sprawy, że Sąd Najwyższy dostrzegł już, że w polskim porządku prawnym nie ma regulacji prawnej przesądzającej wprost, że niezdolność do pracy, a tym bardziej długotrwała, osoby prowadzącej jednoosobową działalność gospodarczą jest równoznaczna z jej zaprzestaniem. Jak dotąd orzecznictwo Sądu Najwyższego dość jednoznacznie i zasadniczo ujmowało ciągłość działalności gospodarczej, uznając, że nie każda przerwa w jej wykonywaniu stanowi uzasadnienie dla wyłączenia z obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu tej działalności (por. wyroki: z dnia 11 stycznia 2005 r., I UK 105/04, OSNP 2005 nr 13, poz. 198; z dnia 30 listopada 2005 r., I UK 95/05, OSNP 2006 nr 19-20, poz. 311; z dnia 16 maja 2006 r., I UK 289/05, OSNP 2007 nr 11-12, poz. 168; z dnia 9 czerwca 2006 r., III UK 38/06, LEX nr 957423; z dnia 27 czerwca 2006 r., I UK 340/05, LEX nr 376431; z dnia 19 marca 2007 r., III UK 133/06, OSNP 2008 nr 7-8, poz. 114; z dnia 14 września 2007 r., III UK 35/07, LEX nr 483284; z dnia 4 stycznia 2008 r., I UK 208/07, LEX nr 442841 i z dnia 4 kwietnia 2008 r., I UK 293/07, Monitor Prawa Pracy 2008 nr 9, s. 495). Przyjmuje się także, że niewykonywanie działalności gospodarczej w okresie oczekiwania na kolejne zamówienie lub w czasie poszukiwania takiego zamówienia, nie oznacza zaprzestania prowadzenia takiej działalności i nie powoduje uchylenia obowiązku ubezpieczenia społecznego (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 lipca 2003 r., II UK 111/03, Monitor Prawa Pracy 2004 nr 7, s. 16). Przedsiębiorca rozpoczynający działalność powinien liczyć się bowiem z ryzykiem gospodarczym obejmującym okresy faktycznego przestoju w jej wykonywaniu, czy to z powodu braku płynności finansowej, czy z powodu choroby lub braku zamówień (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 15 marca 2007 r., I UK 300/06, LEX nr 338807; z dnia 16 maja 2006 r., I UK 289/05, OSNP 2007 nr 11 - 12, poz. 168 i z dnia 30 listopada 2005 r., I UK 95/05, OSNP 2006 nr 19 - 20, poz. 311). Także w wyroku z dnia 13 września 2016 r., I UK 455/15 (LEX nr 2122404) Sąd Najwyższy

zwrócił uwagę, że stopień natężenia aktywności osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą może być różny. Zarazem jednak Sąd Najwyższy podkreślił wagę faktycznego prowadzenia tej działalności, zauważając, że „prowadzenie działalności gospodarczej o tyle stanowi tytuł podlegania ubezpieczeniom, o ile faktycznie ubezpieczony działalność tę wykonuje” (zob. też przywołany wyżej wyrok z dnia 5 października 2017 r., I UK 395/16, LEX nr 2400313 oraz wyrok z dnia 30 października 2018 r., I UK 277/17, LEX nr 2570510). Przy czym faktyczne prowadzenie działalności gospodarczej to coś więcej niż jedno lub kilkurazowe przygotowanie dokumentów dla jedyne go klienta, zapewniające śladowe przychody (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2018 r., II UK 413/17, LEX nr 2609126). Nie może ono także polegać na: incydentalnej sprzedaży używanych rzeczy za kilkadziesiąt złotych rocznie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2016 r., I UK 196/15, LEX nr 2010791), wypożyczeniu 30 strojów karnawałowych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 września 2016 r., I UK 455/15), wykonaniu trzykrotnej usługi opieki nad osobą niepełnosprawną (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2017 r., II UK 98/16, LEX nr 2307127), zarejestrowaniu działalności gospodarczej w zakresie udzielania korepetycji w ostatnim miesiącu ciąży (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 września 2017 r., I UK 366/16, OSNP 2018 nr 7, poz. 98), okazjonalnej sprzedaży odpadów i zapasów palet, pozostałych po zakończeniu ich produkcji przez współmałżonka (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2019 r., III UK 44/18, OSNP 2019 nr 10, poz. 124), wykonywaniu usług sprzątania przez okres trzech miesięcy poprzedzający korzystanie z zasiłku macierzyńskiego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 września 2020 r., II UK 353/18, LEX nr 3106218), podejmowaniu czynności przygotowawczych polegających na poszukiwaniu kontrahentów umowy obejmującej zakres działań określony we wpisie do ewidencji oraz gotowość do podjęcia tych działań, jeśli działalność ta faktycznie nie została podjęta (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2011 r., II UK 51/11, OSNP 2012 nr 21-22, poz. 267), czy też na doraźnych zakupach odzieży o niższej wartości i używanej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2018 r., III UK 47/17, LEX nr 2497578).

Nie stanowi zatem działalności gospodarczej działalność wykonywana okresowo i sporadycznie (por. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 19 marca 1991 r., II SA

898/90, ONSA 1992 nr 3-4, poz. 58 oraz z dnia 17 września 1997 r., II SA/Wa 1089/96, Pr. Gosp. 1998 nr 1, s. 32), a także jeśli nie jest ona prowadzona w celu osiągnięcia dochodu (zarobku) rozumianego jako nadwyżka przychodów nad poniesionymi kosztami. Istotą działalności gospodarczej jest jej prowadzenie w sposób ciągły i zorganizowany, na własny rachunek i ryzyko przedsiębiorcy. Działalność taka nie może mieć charakteru przypadkowego, a zatem nieuprawnione jest twierdzenie, że wykonywana jest wyłącznie wówczas, gdy przedsiębiorca świadczy konkretną usługę. Prowadzenie działalności gospodarczej polega bowiem tak na stworzeniu odpowiednich warunków do jej wykonywania, składaniu ofert, oczekiwaniu na zamówienie, jak i na faktycznym wykonywaniu zleconej pracy (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 27 stycznia 2021 r., II USKP 5/21, LEX nr 3119601 i z dnia 11 lutego 2021 r., II USKP 21/21, LEX nr 3119631).

Faktyczne wykonywanie działalności gospodarczej musi być także oceniane w kontekście przesłanki zorganizowanego charakteru działalności gospodarczej. W tym kontekście należy wskazać, że zorganizowanie działalności gospodarczej w płaszczyźnie materialnej odbywa się na przykład przez: zapewnienie kapitału, lokalu, środków biurowych, maszyn, sprzętu, technologii, zatrudnienie pracowników, przedsięwzięcie działań o charakterze marketingowym (informacja, reklama) oraz przez podejmowanie działań zmierzających do uzyskania i utrzymania wymaganych kwalifikacji niezbędnych ze względu na rodzaj wykonywanej działalności (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10 lutego 2016 r., I UK 65/15, LEX nr 2118451; z dnia 16 lutego 2016 r., I UK 77/15, LEX nr 2000382 i wyrok z dnia 21 kwietnia 2021 r., II USKP 43/21, OSNP 2022 nr 9, poz. 89).

Natomiast ocena, czy w okolicznościach konkretnej sprawy działalność gospodarcza rzeczywiście jest wykonywana należy zasadniczo do sfery ustaleń faktycznych (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 5 października 2017 r., I UK 395/16; z dnia 10 maja 2017 r., I UK 184/16, LEX nr 2305920; z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 240/09, LEX nr 585723 i z dnia 21 kwietnia 2021 r., II USKP 43/21), ale zawsze musi ona obejmować całokształt okoliczności sprawy świadczących o tym (bądź nie), że podjęta działalność charakteryzowała się zorganizowaniem, ciągłością i nastawiona była na cel zarobowy, które mogą przesądzić o kwalifikacji prawnej.

W ostatnim orzecznictwie Sąd Najwyższego (przykładowo wyroki: z dnia 9 czerwca 2021 r., II USKP 62/21, OSNP 2022 nr 3, poz. 31; z dnia 13 lipca 2022 r., II USKP 203/21, OSNP 2023 nr 4, poz. 48) podkreślono, że nie ma uzasadnienia normatywnego postrzeganie stanu niezdolności do pracy osoby prowadzącej działalność gospodarczą jako przyczyny niepodlegania ubezpieczeniom społecznym w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 8 ust. 6 pkt 1, art. 11 ust. 2, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

W wyrokach tych zwraca się też uwagę na swoisty paradoks – z jednej strony, aby podlegać ubezpieczeniom społecznym, w myśl stanowiska organu rentowego, w okresie niezdolności do pracy należy dokonywać czynności zarobkowych, z drugiej jednak, zachowanie to można zakwalifikować jako pracę zarobkową w rozumieniu art. 17 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 1732 ze zm.). W szczególności w sprawie II USKP 203/21 zauważono, że prawdopodobnym (tak jak jawi się to w niniejszej sprawie) zasadniczym motywem zanegowania podlegania odwołującej się ubezpieczeniom społecznym było długotrwałe korzystanie przez nią ze świadczeń z ubezpieczenia chorobowego i macierzyńskiego, a dodatkowo ich wysokość, co sprawiło, że bilans składek i wypłat świadczeń wypadł niekorzystnie dla organu rentowego. Uznano jednak, że to stanowisko, choć w ujęciu słusznościowym może wydawać się prawidłowe, kłóci się jednak z obowiązującym prawem. Po pierwsze, przedmiotem postępowania w obecnej sprawie jest podleganie ubezpieczeniom społecznym, a nie podstawa wymiaru zasiłku chorobowego i świadczenia rehabilitacyjnego (i ich wysokość). Z tej perspektywy nie są nośne argumenty odwołujące się do długości korzystania ze świadczeń chorobowych, nie mają również znaczenia racje wywodzone z wysokości tych świadczeń. Po drugie, prawo ubezpieczeń społecznych nie zostało zbudowane na zasadzie równości między „wkładem własnym” ubezpieczonego a wypłacanymi mu świadczeniami. Relacja między należną składką a świadczeniem kształtowana jest ryzykiem ubezpieczeniowym, a ono w jednostkowych przypadkach będzie kreślić odmienne zależności (niskie wpłaty z tytułu składek, wysokie świadczenia z ubezpieczenia chorobowego). Poza tym należy uwzględnić czynnik temporalny, który „bilans zysków i strat” między ubezpieczonym a organem

rentowym nakazuje oceniać w perspektywie wielu lat podlegania ubezpieczeniom społecznym.

Z tych powodów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. oraz art. 108 § 1 i art. 98 § 1 k.p.c. w związku art. 398²¹ k.p.c. w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1935), orzeczono jak w sentencji.

[SOP]

[ał]